

A munka világa
Svájc

A munka világa - Svájc

A munka világa

Svájc

Áttekintés a munka világról

Svájc évente nyáron és télen egyaránt a németek sokaságát vonzza völgyeibe és patakjaihoz, magányos és kevésbé magányos hegycsúcsaihoz. Ezek a látogatások azt mutatják, hogy a svájciak mentalitása, megbízhatósága jelentős vonzerő és együtt a táji és nyelvi változatossággal vonzó karaktert kölcsönöz az országnak. Érthető, hogy többen lelkesednek az országért és talán arra is gondolnak, hogy Svájcban hosszabb ideig tudnának élni és dolgozni. Ennek a szándéknak a teljesítése érdekében szükséges az illetékes hatóságok engedélyeinek megszerzése, amely igen széleskörű adminisztrációt és kitartást igényel.

Aki három hónapnál hosszabb időt szeretne Svájcban tölteni, annak szükséges a tartózkodási engedély megszerzése. Ez akkor is előírás, ha az illető fizetés nélküli tevékenységet folytat (pl. szakmai gyakorlaton vesz részt). A tartózkodási engedély tartalmazza a munkaviszony teremtésének jogát is. Tekintettel arra, hogy Svájc, mint relatíve kis ország szociális és gazdasági okok következtében igyekszik ellenállni az „idegen hatások eluralkodásának” a tartózkodási engedélyeket az évente változóan meghatározott kontingensek szerint időnként meg kell újítani. Ennek megfelelően a tartózkodási engedélyeket mindenkor csak egy meghatározott időszakra állítják ki, általában egy éves időtartamra. Ezt követően szükséges egy meghosszabbítási kezdeményezés benyújtása. Az engedély automatikusan érvényes a kezdeményező egész családjára. A család számára szükséges engedélyt a „függelékben” kell kezdeményezni. Aki pl. egy cserekapcsolat, vagy szakmai gyakorlat illetve továbbképzés címén kíván Svájcba utazni, annak egy ún. „rövid ideig érvényes tartózkodási engedélyt” (Kurzaufenthalterbewilligung) kell kezdeményeznie. Ez 18 hónapos tartózkodási lehetőséget foglal magába.

Aki egy alapos meggondolás után végül is egzisztenciáját hosszabb ideig Svájcban kívánja biztosítani, az ezt – egyebek között – egy önálló szakmai tevékenység keretében megteheti. Egy ilyen vállalkozáshoz letelepedési engedélyt kell kérni. Ennek elnyeréséhez a németek esetében legkevesebb öt éves állandó svájci tartózkodás szükséges.

A németek Svájcban azonos bér – és munkaköri előírások szerint dolgoznak, mint a svájci kollegáik. A Svájc és Németország közötti szerződéses megállapodás alapján szavatolt, hogy a mestervizsgák, az iparos segédvizsgák, illetve a szakmai oktatás eredményes elvégzését igazoló bizonyítványok alapján a kézműves szakmákban a dolgozók a svájci kollegáikkal azonos elbírálásban részesülnek. Emellett természetesen a szakmák sora létezik, amelyek gyakorlásánál feltétel a svájci képzésben való részvétel.

Vasárnap a svájci munkavállalók általában egy 40 órás munkahétre tekintenek vissza. Amennyiben a munkavállalók túlóráznak, akkor elvileg jogosultak arra, hogy a túlóra helyett szabadságot vegyenek igénybe, de lehetséges megoldás az is, hogy túlmunkájukat bérben egyenlítik ki.

A munka világa

Svájc

Amennyiben a svájciak szabadságra kívánnak menni és hazai vagy külföldi üdülési lehetőséget szándékoznak igénybe venni, akkor ehhez számukra legkevesebb négy hét áll rendelkezésre egy év alatt. A bérek és a fizetések mértékét Svájcban – Németországhoz hasonlóan – legtöbbször a munkaadó és a munkavállaló bérmegállapodása határozza meg. A minimál béreket többnyire az általános munkaszerződések szabályozzák.

Ezeket a munkaszerződéseket a szakszervezetek és a munkaadói szövetségek érdekképviseleti szervei alakítják ki. Ezenkívül Svájcban a kantoni munkaerőpiaci hatóságok is rendelkeznek a minimálbérek rögzítésének szabályozási jogával. Tekintettel arra, hogy itt az egyes kantonok jogi előírásai érvényesülnek, megtörténhet az, hogy az elvárt minimál bérek a kantonok között eltérőek. Nagy általánosságban elmondható, hogy Svájc egy olyan ország, amelyben az életminőség sztenderdje in puncto magasnak tekinthető. A fizetések – összehasonlítva más EU tagállamokkal – igen magasak, a különböző számítások szerint Svájc világviszonylatban a legmagasabb egy főre jutó jövedelmet produkálja.

A valamivel több, mint 5%-os munkanélküliségi rátával 1993-ban Svájc és Németország mutatói azonosak voltak. A német statisztikák 1993-ra az Európai Unióra vonatkoztatva átlagosan 10% körüli munkanélküliséget mutattak ki.

A svájci kereső népesség mintegy 60%-a a szolgáltatói szektorban dolgozik. Ebből mintegy 5%-ot a bankok és a biztosítók foglalkoztatnak. A népesség további 8%-a az idegenforgalomban tevékenykedik. Mindkettő olyan üzletág, amelyben stabil konjunktúrára lehet számítani. A kereső lakosság hozzávetőleg egyharmada a kézműipar- és a nagyipar különböző szakmaiban járul hozzá a bruttó társadalmi össztermék előállításához.

A munka világa

Svájc

TARTALOM

Áttekintés a munka világáról	2
Általános áttekintés	5
Átmeneti tartózkodást célzó beutazás	10
<i>Beutazás munkavállaláshoz</i>	10
<i>Tartózkodási – és kiutazási rendelkezések</i>	11
Munkajogi rendelkezések	18
<i>Általános rendelkezések</i>	18
<i>Munkabér (Arbeitsentgelt)</i>	19
<i>Bérfolytonosság betegség esetén (Lohnfortzahlung im Krankheitsfall)</i>	19
<i>Anyavédelem (Mutterschutz)</i>	19
<i>Nők- és fiatalok munkavállalása ((Frauen- und Jugendarbeit)</i>	20
<i>Felmondás</i>	20
<i>Munkakonfliktusok (Arbeitskonflikte)</i>	21
<i>A külföldiek foglalkoztatására érvényes rendelkezések</i>	21
<i>Szakszervezetek (Gewerkschaften)</i>	22
Konfliktus megoldás à la Svájc	23
Munkaidő	25
Szabadságjogosultság (Urlaubsanspruch)	25
Jövedelem	26
Adóügy	28
<i>A jövedelem- és a vagyonadó</i>	28
<i>Megállapodás a kettős adózás elkerüléséről</i>	30
Kínálat (Angebot) és kereslet (Nachfrage) a munkaerőpiacon (Arbeitsmarkt)	34
Munkaerőpiaci prognózisok	34
Szóregiszter	36

A munka világa

Svájc

Általános áttekintés

*Gazdaság,
Az egyes üzletágak (szakmák) jelentősége.*

Svájc szabad gazdasági berendezkedését a magas iparosítási szint, az erős agrár- és szolgáltatói ipar jellemzi. Az ország területének szűkössége, a folyamatosan hiányzó nyersanyagok – amelyek jelentős körét külföldről kell behozni – ellenére az ország a vállalkozói aktivitás és teljesítmények, a munka, a tőke, valamint a technikai ismeretek alapján figyelemreméltó gazdasági sikereket tud felmutatni. Ez – egyebek között – jól kifejeződik az egy főre eső jövedelem világviszonylatban legmagasabb szintű mutatóiban. Figyelembe kell venni azonban az egyes kantonok közötti különbségeket is.

A gazdaságot most egy jelentős konjunkturális visszaesés jellemzi. Ez egyebek között megmutatkozik a növekvő munkanélküliségben is, amely - azonban összehasonlítva más európai országokkal - még mindig alacsonynak minősíthető. Rövid ideje mindenestre egy várhatóan enyhe felfelé ívelő trend jelei mutatkoznak.

Nagyüzem és kézműipar

Az ország nagymértékű importfüggősége ellenére a nagyüzem (Industrie) és a kézműipar (Handwerk) a svájci gazdaság fontos területeihez tartozik. A keresők jó egyharmada az exportorientált gazdasági ágazatokban dolgozik. Ismeretes a termelés magas technológiai szintje és világméretű specializáltsága. A gazdaságban a közép – és kisüzemek vannak túlsúlyban, amelyeknél gyakran elmosódnak a nagyüzemi és a kézműipari termelés határai. Emellett működik az országban néhány nemzetközi tevékenységet folytató nagy konzern.

Jelentős iparág az országban a fémfeldolgozás, a gép – és műszeripar, az élelmiszer – és élvezeti cikkek gyártó iparág, a textil- és ruházati ipar, valamint a vegyi és a grafikai ipar. A gép – és műszergyártás szakterületeinek legfontosabb részét az elektroműszer előállítás, a textiltép gyártás, az energia előállító objektumok építése, a vonat-, vagon – és felvonógyártó ipar, a szerszámgépek előállítása, valamint különböző precíziós eszközök elkészítése adják. A gépipar központjai Zürichben, Winterthurban, Genfben és Bázelen vannak. Az acélipari műveket elsősorban a berni Juraban, illetve Solothurn, Zürich és Schaffhausen kantonokban találjuk.

A korábbiakhoz hasonlóan változatlan jelentőségű az óraipar. Ez mindenekelőtt a magas minőségi értékű termékek előállítását foglalja magába, amelyek zöme exportálásra kerül. Az óragyártás fontos központja Genf, Schaffhausen illetve a Jura.

A munka világa

Svájc

Viszonylag nagymértékben alkalmazzák a svájci üzemek az új technológiákat, mindenképp a környezetvédelem és az elektromos adatfeldolgozás területén.

A kémiai üzemek termelésének gyors növekedése nagymértékben a gyógyszergyártó szektorhoz kapcsolódik. További fontos termelési terület a festék – és a műanyaggyártás. A vegyi üzemek magas koncentrációjával találkozunk Bázeli nagyvárosában, Zürich körül és Svájc nyugati részén.

A textilipar mint az ország legrégebbi iparága elsősorban fonalat, különböző textil – és hímző anyagokat állít elő. A termelés központjai Zürich, St.Gallen, Appenzell, Glarus és Thurgau kantonok.

Az élelmiszer – és élvezetiipar fő termékei a kávé-, a tej-, és levestermékek, valamint a csokoládé.

Az építőipar a legfontosabb hazai gazdasági ágazat. Az iparág a múltban a nagy projektek keretében mindenképp vízi erőműveket épített az elektromos áram előállításához szükséges völgyzáró gátakkal, ezt követően a nagyszámú híd és alagút konstrukciót igénylő nemzeti úthálózat kiépítésével foglalkozott. Az építőipari gazdaság állandó feladataihoz tartozik a lakás – és üzemépítés, valamint a különböző környezetvédelmi intézkedéseket szolgáló objektumok kivitelezése.

Ásványkincsek és bányászat

Az ország szegény a művelésre érdemes ásványkincsekben (Badenschätze), így a bányászat (Bergbau) nem játszik jelentős szerepet. Ebből következően a nyersanyagokat szinte kizárólag importból kell biztosítani. Fontos természeti érték a vízterő gazdagsága. Néhány év óta kis mennyiségben földgázlelőhelyek is előfordulnak.

Mező – és erdőgazdaság

Az összgazdasági tevékenységen belül ez a termelési ágazat szerény jelentőségű. Ez kifejeződik abban is, hogy a mezőgazdasági termelési érték a bruttó társadalmi összterméken (GDP) belül mindössze 3,5%-os, igen szerény részarányt képvisel. 1991-ben a kereső népesség 5,5%-a dolgozott a mezőgazdaságban (beleértve a kertészetet, erdőgazdaságot és a halászatot is).

Svájcban a világon legalacsonyabb szintű az önellátás mértéke. Mindenképp a tej-, a tejtermékek- és a burgonya ellátás területén nincs az ország importra utalva. A kivitelre kerülő termékek között elsősorban a sajtok, az élelmiszeripari készítmények, csokoládé-, és cukorárúk jelentősek.

A munka világa

Svájc

A mezőgazdaság (Landwirtschaft) a ország egész területének valamivel több mint felét foglalja magába, a következő összetétel szerint:

- rét és szántóterület	9 444 km ²
- gyümölcs – és szőlő	713 km ²
- legelő	5 644 km ²
- erdő	10 834 km ²

A mezőgazdasági termékek a földrajzi- és a klimatikus körülmények által meghatározottak. A hegyi régiók csak kis részben hasznosíthatóak, termékeny és klimatikailag előnyös területek Közép-Svájcban találhatóak, továbbá a Jura északi részén és a kedvező adottságokkal rendelkező Wallis völgy fenékben, a Rajna és a Tessin völgyeiben, illetve Dél-Tessinben. Ezekben a térségekben túlnyomóan gabonát, mindenekelőtt búzát és árpát, valamint burgonyát, cukorrépát és zöldséget termelnek. Emellett jelentős a fejlett színvonalú szőlő- és a gyümölcsstermesztés, mindenekelőtt a Genfi -, a Neuenburgi- és a Bieleri tavak mellett, a Zürichi – tó környékén, valamint Wallisban és Tessinben .

A mezőgazdaság súlyponti területe az állattartás és a tejgazdálkodás. Ez a két terület adja az összes mezőgazdasági termelés 75%-át. A tenyészállat és a sajt biztosítja a svájci mezőgazdaság exportjának túlnyomó részét.

A több, mint 100.000 mezőgazdasági üzem strukturáltsága különböző. Az üzemek több, mint felét főfoglalkozásban működtetik. Nagyszámú kis – és apró üzem mindenekelőtt a hegyvidéken található. A termékstruktúrák előnytelen változásai következtében különösen a kisparaszti háztartások gyakran kerülnek egzisztenciálisan veszélyeztetett helyzetbe. Ebből következően a nagyobb és teljesítőképesebb üzemek létrejöttének trendje érzékelhető. A paraszti családi üzemek a jövőben is nem jelentéktelen mértékű támogatást kapnak.

Az erdők (Forst) Svájc egész területének mintegy negyed részét borítják. Az erdőkben túlnyomórészt tűlevelű fák, különösen lucfenyők találhatóak. Az erdők döntő része állami, mindenekelőtt községi tulajdon. A tájvédelmi alapokból az erdőterület mintegy 80%-a védett az erózióval, a földcsuszamlásokkal és a lavinákkal szemben. Ebből következően az erdőápolást és a fakitermelést szigorú előírások határozzák meg. Ennek az a következménye, hogy a fa túlnyomó részét a termeléshez importálni kell.

(.....)

A munka világa

Svájc

Külkereskedelem

Svájc igen élénk külkereskedelmet (Aussenhandel) folytat. 1992-ben a forgalomban a kivitel összes értéke 92,1 Mrd svájci frank volt, miközben a behozatalé 92,3 mrd. Svájci frankot tett ki. A svájci bruttó társadalmi termelés 42,5%-át a külföld számára biztosított termékek és szolgáltatások adták. Az exportcikkekhez számítandók mindenekelőtt a gépek, a vegyi – és gyógyszeripari termékek, a különböző készülékek, műszerek és az órák, a textíliák és a ruházati valamint élelmiszeripari termékek. A behozatal túlnyomó része nyersanyagokból, féltermékekből, fogyasztási javakból és az energiahordozókból tevődik össze, de magába foglal közlekedési eszközöket, gépgyártási termékeket és elektrotechnikai termékeket is.

Mind a behozatal, mind a kivitel területén Németország a legjelentősebb külkereskedelmi partner Franciaország és Olaszország előtt. A behozott árúk közül 7296 az Európai Unió országaiból indul el, és a kivitel keretében 5996 árú ezekbe az országokba kerül Svájcból. Jelentősek a külgazdasági kapcsolatok az Egyesült Államokkal, Japánnal és az EFTA országokkal.

Bankok és biztosítók

Mint minden magasan fejlett népgazdaságban a szolgáltatóüzemek Svájcban is tradicionálisan fontos szerepet játszanak. Ez mindenekelőtt abból is látható, hogy a kereső lakosság 60%-a ezen a területen dolgozik. Egyedül a bankokban és a biztosítóknál 192 000 foglalkoztatott tevékenykedik, amely megfelel a keresőképes lakosság 5,4%-ának.

A bankok (Banken) és a biztosítók (Versicherungen) nagy elismertséget élveznek, ami Svájcot a világ vezető pénzügyi területévé tette. Nem utolsó sorban a stabil politikai- és gazdasági viszonyok, a banktitkok szigorú védelme következtében az ország a külföldi tőkeelhelyezők számára nagy biztonságot kínál.

A svájci központi bankot (Schweizerische Nationalbank – SNB) 1906-ban alapították Bern és Zürich központokkal. Ez irányítja a pénzforgalmat, megkönnyíti a fizetési forgalmat, és egyedül rendelkezik a bankjegyek kibocsátásának jogával. A bank ezzel az intézményrendszerrel biztosítja az ország érdekeit szolgáló hitel – és pénzpolitikát. A Svájci Nemzeti Bank a Szövetségi Tanácstól függetlenül működik. Az ország öt kiemelt jelentőségű nagy bankja mindenekelőtt a hitel – és kölcsön üzletekkel, a vagyonkezeléssel, illetve az értékpapír -, deviza – és nemesfém kereskedelemmel foglalkoznak nemzetközi szinten. Emellett működnek a döntően az országon belül tevékenykedő kantoni bankok, illetve további regionális és helyi bankok, takarékpénztárak és hitelintézetek. Svájcban összességében mintegy 600 bankközpont működik.

A munka világa

Svájc

A biztosító társaságok ugyancsak nemzetközi elismerést élveznek. A széles igényeket lefedő kínálatokkal és az egyéni igényekre szabott biztosítási koncepcióikkal továbbra is ebből kívánják biztosítani bevételeik jelentős részét a világméretű külföldi üzleteik révén. Az összes biztosítói volumen 45%-a olyan biztosítási szerződésekre épül, amelyeket EU – államok ügyfeleivel kötöttek.

Idegenforgalom

Az idegenforgalom (Fremdverkehr) is hosszú ideje különösen fontos gazdasági faktor. Az összes foglalkoztatott 8%-a ezen a területen tevékenykedik, és az ágazat a bruttó társadalmi termékek több, mint 6%-át adja.

Tekintettel a táj csábítására, valamint a sporttevékenység sokszínű lehetőségeire, nemkülönben a gasztronómia széleskörű és nagyszerű kínálatára az üdülőrégiók nemcsak a svájciak, hanem a külföldiek számára is igen kedveltek. Az üdülőhelyek közül mindenekelőtt kiemelésre kívánkoznak Wallis, Bern és Graubünden hegyi régiói, valamint Tessin kanton idegenforgalmi helységei és a tavak hosszú sora.

1992-ben összesen 77 millió vendégéjszakát regisztráltak. A vendégek több, mint fele külföldről érkezett. A külföldiek között a németek adták a legnagyobb csoportot, mintegy 43%-os részaránnyal, őket a Hollandiából érkező látogatók követték (9%), majd az Egyesült Királyság (7%), valamint Franciaország és Belgium következett jelentős részesedéssel. Az idegenforgalom keretében tervezett bevételek 1992-ben 21,8 mrd. svájci frankot tettek ki. Ezen belül a külföldi vendégek 13,3 mrd. svájci frankot költöttek, amely az idegenforgalmat az acél – és a gép- illetve a vegyipar után a harmadik legfontosabb export szektorrá emelte.

Svájcban 6 300 szálloda működik, 266 000 ágygal. Emellett mintegy 360 000 ágyat felölelő sokszínű kínálat található a pihenő házakban és lakásokban. A kempingekben egyidejűleg további 262 000 vendég töltheti szabadságát. Bővítik a kínálatot az ifjúsági szállások és a csoportok fogadására alkalmas lehetőségek más formái, amelyek keretében további 232 000 ágy áll rendelkezésre.

A munka világa

Svájc

Átmeneti tartózkodást célzó beutazás

*A munkaviszony teremtés előfeltételei:
Tartózkodási engedély, családi engedély,
Letelepedési engedély.*

(.....)

Német állampolgárok tartózkodási engedély és bejelentés nélkül három hónapig tartózkodhatnak Svájcban. További három hónapnál kevesebb tartózkodás egy éven belül – összesen 6 hónaptól összeadható anélkül, hogy ez tartózkodási engedély vagy bejelentkezés kezdeményezését vonná maga után. Ezek a határidők addig érvényesek, amíg ez idő alatt semmilyen tevékenységre és semmilyen üzleti tevékenység kezdeményezésére nem kerül sor.

Figyelembe kell venni a beutazónak, hogy amennyiben hosszabb ideig akar Svájcban tartózkodni, akkor a beutazás előtt igényelnie kell a megfelelő vízumot. Megalapozott, kivételes esetekben fennáll a lehetőség az engedélyhez nem kötött három hónap lejártá előtt egy ilyen kezdeményezés benyújtására a tartózkodási hely idegenrendészeti hatóságánál. Ott fogják megvizsgálni a tartózkodási engedély kiállításának lehetőségét. Az engedélyhez szükséges az érvényes útlevel bemutatása. 15 évnél fiatalabb gyermekeknek elegendő a gyermek igazoló irata.

Beutazás munkavállaláshoz

Német állampolgárok csak akkor utazhatnak be Svájcba munkavállalási céllal, ha a következő dokumentumok rendelkezésükre állnak:

- érvényes útlevel, (Reisepass)
- a tartózkodási engedély garancia ígérete a kantoni idegenrendészeti hatóságtól. Ezt a garanciát a szabályoknak megfelelően a jövőendő munkaadó szerzi be és azt a kezdeményező külföldi lakóhelyére kézbesíti. Ez a garancia határidőhöz kötött és csak ennél a munkaadónál érvényes munkaviszony létesítéséhez.

Amennyiben a beutazás a jövőendő állás helyére a tartózkodási engedély előzetes garanciája nélkül történik, akkor nem kizárt, hogy az érintettre az azonnali kiutazási kötelezettség mellett büntetőjogi következmények is várnak.

A munka világa

Svájc

° Munkaszerződés (Arbeitsvertrag)

Azoknak a külföldieknek, akik munkavállalás céljából utaznak Svájcba, a belépéskor egy svájci egészségügyi vizsgálaton kell átesniük. Erre az egészségügyi vizsgálatra csak akkor kerül sor a beutazás napján, ha a határátlépés legkésőbb 15 óráig megtörténik. Vasárnap és szabadnapokon a határ egészségügyi szolgálat semmilyen vizsgálatot nem végez. A részleteket az egészségügyi vizsgálatról a

Budesamt für Gesundheitswesen
Bollwerk 27
CH-3001 Bern

címen beszerezhető

„Jelentkezési lap a határegészségügyi vizsgálatokhoz a munkavállalók a munkavállalók beutazása esetére” („Merkblatt über den Grenzsanitätsdienst für einreisende ausländische Arbeitnehmer”) című nyomtatvány tartalmazza, amit a tartózkodási engedély garancia levelének birtokában bocsátanak rendelkezésre.

Azoknak a külföldieknek, akik munkavállalás céljából utaznak be az országba, a munka megkezdése előtt nyolc napon belül a tartózkodási hely lakosságellenőrző hivatalánál be kell jelentkezniük. A munka felvételére csak akkor kerülhet sor, ha a kereső tevékenységhez szükséges tartózkodási engedély kiadása megtörtént.

Tartózkodási – és kiutazási rendelkezések

Tartózkodási engedély

Amennyiben külföldi állampolgár Svájcban kereső tevékenységet kíván folytatni, vagy az országban három hónapnál hosszabb ideig szándékozik tartózkodni, akkor egy tartózkodási engedélyt kell kérnie (Aufenthaltsbewilligung). Ez akkor is szükséges, ha az illető személy díjazás nélküli tevékenységet folytat (például mint önkéntes gyakornok, gyakorlóéves egyetemista, főiskolás, asszisztens) egy svájci vállalkozónál, vagy egy német vállalkozás svájci leányvállalatánál. A svájci tartózkodási jog nem írja elő, hogy ezen túlmenően munkavállalási engedély beszerzése is szükséges lenne, ugyanis a tartózkodási engedély a munkavállalás jogát is magába foglalja.

A tartózkodási engedély kiadása az idegenrendészeti hatóság szabad mérlegelése alapján történik és a döntést nem befolyásolja a vagyoni helyzet, a lakbér, a munkaszerződés az üzletalapítás vagy üzleti érdekelttség és hasonló tényezők. A tartózkodási engedélyben, illetve annak meghosszabbításában csak svájci állampolgár külföldi házastársa is részesülhet. A házastárs különélése ezt nem akadályozza. Amennyiben a házastársak elválnak, akkor ez az igény érvényét veszti.

A munka világa

Svájc

A tartózkodási engedéllyel kapcsolatos döntésben kizárólag a kantonra érvényes szempontok mérvadóak, így annak mindenekelőtt a munkaerőpiaci helyzetet, valamint az idegen hatások eluralkodásával szembeni aggodalom kifejeződését veszik figyelembe. Ezekre az esetekre a jogi alapokat a külföldiek tartózkodásáról és letelepedéséről rendelkező szövetségi törvény (Bundesgesetz über Aufenthalt und Niederlassung der Ausländer – ANAG), illetve az ehhez kapcsolódó végrehajtási rendelkezés (Vollziehungsverordnung – ANAV) határozza meg.

A tartózkodási engedélyt nem adják ki, ha a külföldi munkaadója ugyanabban a helységben és azonos szakmát gyakorló svájciakkal nem azonos bér- és munkafeltételeket kínál, vagy amennyiben a külföldi a betegsége esetével összefüggő gazdasági következményekre vonatkozóan nem rendelkezik biztosítással. Emellett kötelező követelmény az, hogy a külföldi számára megfelelő szállás, illetve tartózkodási lehetőség álljon a rendelkezésre.

Tartózkodási engedélyt csak a Szövetségi Tanács (Bundesrat) által rögzített maximált létszámkereten belül lehet kiadni. Erre vonatkozóan egységes előírás rendszere működik, ami azt jelenti, hogy valamennyi kanton a Szövetséghez hasonlóan jogosult minden évben a tartózkodási engedélyek számának meghatározására.

Ezeket a létszámokat minden évben újra rögzítik, és láthatóan szűk keretek közé szorítják attól a törekvéstől vezéreltetve, hogy a külföldi keresők száma Svájcban lehetőség szerint ne emelkedjen. Ebből következően igen nehéz vállalkozás a kereső tevékenységhez szükséges tartózkodási engedély beszerzése.

A külföldiek kereső munkavállalásának lehetőségeit Svájc a gyakorlatban azzal a tevékenységgel is törekszik erősen befolyásolni, hogy engedély kiadására csak akkor kerülhet sor, ha egy svájci pályázó az előírt előfeltételeknek ugyanabban munkakörben nem felel meg.

Az első alkalommal munkavállalási célból beutazókra az Európai Unióból és az EFTA országokból 1991 novembere óta érvényes egy különleges szabályozás, amelynek alapján ezek az állampolgárok a más országokból munkavállalási céllal beutazni szándékozóktól eltérően a tartózkodási engedély kiadásánál előnyös elbírálásban részesülnek.

A német állampolgárok számára ezen túlmenően még egy külön sajátosság is befolyásolhatja a döntést, amennyiben a tartózkodási engedély jó szándékú kezdeményezése olyan kereskedő, és üzemi szakember számára történik, aki a következő munkakörben dolgozik:

- egy leányvállalat, intézmény vezetője,
- kvalifikált bizalmi állást tölt be a német anyavállalat jelentős német részesedéssel működő svájci vállalkozásban,
- egy jelentős német vállalat képviselője.

A kezdeményező tevékenységének közvetlenül kell kapcsolódnia a svájci-német gazdasági forgalomhoz, és ennek keretében különös jelentőségűnek kell lennie.

A munka világa

Svájc

A tartózkodási engedélyt meghatározott időre adják ki, és tartalmazhatja a visszahívás fenntartásának lehetőségét és körülményeit is. Ez az engedély csak egy meghatározott munkaadónál történő munka felvételére érvényes. Bármilyen állás,- szakma,- vagy kantonváltás esetén új engedély beszerzése szükséges.

A tartózkodási engedély csak a kezdeményező személy számára érvényes. A család tartózkodási szándéka esetén egy családi engedély kérelmezése szükséges. A családi engedély nem terjed ki a 20. életévét betöltött gyermekekre. Ezeknek a családtagoknak egyéni tartózkodási engedély igénylése szükséges.

Családegyesítés akkor engedélyezhető, ha

- a külföldi személy tartózkodása és adott esetben keresőtevékenysége rögzítetten kimutatható,
- a család együtt fog élni és megfelelő lakás rendelkezésre áll,
- a külföldi a család eltartásához elegendő anyagi eszközzel rendelkezik,
- biztosított a még szülői felügyeletet igénylő gyermekek ellátása.

A tartózkodási engedély kiadása különböző az alábbi esetekre vonatkozóan:

- éves engedélyezés, (B - igazolvány) (Jahresbewilligung – Ausweis B)
- rövid időre szóló tartózkodási engedély (Kurzaufenthalterbewilligung)
- szezonra érvényes tartózkodási engedély (A igazolvány) (Saisonbewilligung – Ausweis A)
- határokat átlépő ingázók engedélye (Grenzgängerbewilligung)
- tartózkodási engedély a vendégmunkáscsere keretében (Aufenthaltsbewilligung im Rahmen des Gastarbeitnehmeraustausches).

Az éves engedélyezésben azok a külföldiek részesülhetnek, akik kijelentik, hogy hosszabb kereső tevékenységet kívánnak Svájcban folytatni, és nem tartoznak a határokon átlépő ingázók körébe, továbbá szezonális munkát sem végeznek. Az engedély egy évig érvényes, és a tartózkodás első öt évében évente megújítandó. Öt éves tartózkodás után az engedély mindenkor két évre kerül kiadásra. A folytatással kapcsolatos igény bejelentése az engedély lejártá előtt négy héttel szükséges.

Egy legkevesebb ötéves megszakítás nélküli jogszerű tartózkodás után német állampolgárok esetében a tartózkodási engedély meghosszabbítása csak abban az esetben utasítható el, amennyiben ezt a kezdeményező személy magatartása, vagy a munkaerőpiac súlyos indokai megkövetelik.

Azoknak a külföldieknek, akik éves tartózkodási engedéllyel rendelkeznek, a családegyesítést várakozási idő nélkül engedélyezik, ha egy biztos keresőtevékenység igazolása rendelkezésre áll és a család együtt lakik.

A munka világa

Svájc

A rövid idejű tartózkodási engedélyt igénybe vevők köre azokat a külföldieket fogja át, akik rövid ideig kívánnak Svájcban kereső tevékenység céljából tartózkodni. Ebbe a körbe mindenekelőtt a csere alapon alkalmazottak és a gyakornokok tartoznak. A rövid idejű tartózkodási engedély meghatározott időtartamra, leghosszabb ideig hat hónapra kérhető, a csere alapon alkalmazottak esetében maximum 18 hónapra, és a meghosszabbítási lehetőség keretében további hat hónapra kérhető, a következők számára:

- kvalifikált szakemberek,
- olyan személyek, akik külföldi szerelő- és építő vállalatoknál foglalkoztatottak,
- továbbá a továbbképzési céllal érkező külföldiek.

Rövid idejű tartózkodási engedélyt az itt felsorolt alternatívák köréből mindenekelőtt a közép-európai államok polgárai kapnak.

Szezonális engedélyben azok a külföldiek részesülhetnek, akik egy szezonális üzemben szezonális jellegű munkát végeznek. Ehhez a körhöz tartoznak mindenekelőtt az építőipari-, a vendéglátási- és a mezőgazdasági üzemek. A szezonális engedély érvényessége az üzemi szezonális munka időtartama által behatárolt, és maximum kilenc hónapra adható évente. Ebben az esetben a család egyesítésének igénye nem látszik megalapozottnak. A szezonális foglalkoztatás után a külföldieknek legkevesebb három hónapra az országot el kell hagyniok.

A határokon átlépő ingázás engedélyezése azok esetében jöhet szóba, akiknek legkevesebb hat hónapja a külföldi ország határzónájában van lakóhelyük, a svájci határzónán belül kereső tevékenységet folytatnak és naponta lakóhelyükre visszatérnek. A határzónát és a hozzátartozó területeket kantonról-kantonra eltérő szabályozások határozzák meg. A határokon átlépő ingázási engedélyben a munkavállaló maximum egy évig részesülhet, amelyet követően fennáll a meghosszabítás lehetősége. Ez az engedély kiterjed egy meghatározott munkaadónál végzett tevékenységre, nem érvényes azonban a munkaidőn túli svájci tartózkodásra. Közelebbi tájékoztatást a Német-Svájci Kereskedelmi Kamara (Handelskammer Deutschland-Schweiz) által kiadott „Német határátlépő ingázók Svájcban” (Deutsche Grenzgänger in der Schweiz”) c. kiadványban lehet olvasni.

1995 február 02-án Svájc és Németország között megállapodás született a vendég munkavállalók cseréjéről (Stagiaris), amely 1955 április 2-án lépett hatályba (11. Cikk – szövetségi Mutató Nr. 48/55 Artikel 11 – Bundesanzeiger Nr. 48/55). Ez a megállapodás lehetővé teszi minden évben meghatározott számú német fiatal számára azt, hogy szakmai és nyelvi ismeretei bővítése érdekében behatárolt ideig Svájcban tartózkodjon. A megállapodás keretében foglalkoztatott fiatalok vendég munkavállalókénti fogadása független az egyes szakmák munkaerőpiaci helyzetétől.

A munka világa

Svájc

A vendég munkavállalói foglalkoztatás engedélyezése általában egy év időtartamra érvényes. A tartózkodás további hat hónapra meghosszabbítható.

A megfelelő kezdeményezéseket a következő címen kell benyújtani:

Zentralstelle für Arbeitsvermittlung (ZAV)

Auslandsabteilung

Feuerbachstr. 42-46.

60079 Frankfurt am Main

Telefon: (069) 71 11-0

Ezen a címen lehet a különböző formanyomtatványokat is beszerezni. A vendég munkavállalói cserével kapcsolatos felvilágosítást mindenekelőtt a munkaügyi hivatalokban lehet beszerezni. A Munkaerőközvetítő Központi Hivatalra (ZAV) hárul az a feladat, hogy megvizsgálja benyújtott kezdeményezéseket és állást foglaljon abban, hogy azok megfelelnek-e a Szövetségi Ipari és Munkaügyi Hivatal (Bundesamt für Industrie, Gewerbe und Arbeit in Bern) előírásainak. Ez a Svájci Szövetségi Hivatal illetékes dönteni az engedélyezésről az éves létszámkereten belül. Az itt kiállított engedélyezési igazolás egészíti ki az egyébként szükséges tartózkodási engedélyt.

Amennyiben a hivatalban pozitív döntés születik, akkor kerülhet sor a beutazásra.

A vendég munkavállalói cserére a német állampolgárok esetében azoknál kerülhet sor, akik egy befejezett szakmai képzéssel rendelkeznek és 18. életévüket betöltötték, de még nem lépték át a 30. életévüket.

Azok a külföldiek, akik áttelepülési szándékkal utaznak az országba, kötelesek nyolc napon belül a tartózkodási helyükön illetékes idegenrendészeti hatóságnál bejelentkezni, amennyiben nem szándékoznak munkát vállalni. Olyan engedélyt amely csupán svájci tartózkodásra jogosít, de nem engedélyezi a kereső tevékenységet, elsősorban egyetemi hallgatók, iskolai tanulók, nyugdíjasok, rövid ideig Svájcban tartózkodók, vagy egy svájci lakos külföldi családtagjai kapnak.

A munka világa

Svájc

Letelepedési engedély

A Svájcban engedélyezett végérvényes letelepedés jogát a letelepedési engedély (Niederlassungsbewilligung) „C igazolvány” (Ausweis C) tartalmazza. A német állampolgárok egy öt éves megszakítás nélküli jogszerű tartózkodás után kaphatják meg a letelepedési engedélyt. A letelepedési engedélyben részesítést megelőzően az illetékes svájci hatóságok még egyszer behatóan felülvizsgálják a külföldi addigi magatartását. A nem törölt előző büntetések gátolják az engedélyezést. Követelmény az is, hogy a külföldi rendezett anyagi körülmények között éljen. A letelepedési engedély az illető számára meghatározatlan időre megadja a feltételekhez nem kötött jogot, hogy a lakóhelye szempontjából illetékes kanton területén tartózkodjon, és a svájci polgárokkal azonos feltételek mellett szakmai tevékenységet folytasson önálló vagy nem önálló formában. Ez a lehetőség nem terjed ki azoknak a szakmáknak a folytatására, amelyek törvényi előírások alapján svájci polgárok számára fenntartottak. Ezek a rendelkezések különösen az ügyvédek, az orvosok, valamint a köztisztviselői szolgálatban foglalkoztatottak körére érvényesek.

Az ötéves határidő nem nyilvánul megszakításnak, ha a külföldi átmeneti természetű okok következtében tartózkodik Svájcban kívül. Az ellenőrzés lehetőségei miatt az igazolást, illetve az engedélyt maximum három éves időtartamra állítják ki, és ennek meghosszabbítását a határidő lejártá előtt a külföldinek kell kezdeményeznie az illetékes hatóságnál.

Egy letelepedett személy külföldi házastársa 5 éves megszakítás nélküli jogszerű tartózkodás esetén igényelheti a letelepedési engedélyben részesítés lehetőségét, amennyiben:

- fennáll a kiutasítás alapja,
- a házasságkötés a letelepedési előírások ismeretében történt, vagy
- a házastársak nem laknak közös lakásban.

A 18 év alatti nem házas gyermekek igény alapján részesei lehetnek a letelepedési engedélynek, amennyiben a szülőkkel egy háztartásban laknak.

A letelepedési engedély csak a kiállító kantonra érvényes. A külföldi mindenkor jogosult bejelentés nélkül átmenetileg egy másik kantonban is tartózkodni és ott kereső tevékenységet folytatni, amennyiben ez a kihelyezés a szakmai tevékenységének meghatározó részével kapcsolatos. Ha a tartózkodás egy másik kantonban nemcsak átmeneti jellegű, akkor a kereső tevékenység súlypontja ebbe a kantonba kerül át, amelyhez azonban előzetesen szükséges ennek a kantonnak az egyetértését kell beszerezni. Emellett a külföldi köteles az új tartózkodási hely idegenrendészeti hatóságánál nyolc napon belül bejelentkezni.

A külföldi számára kibocsátott engedélyről egy külföldi igazolványt (Ausländerausweis) kap, amelyben a tartózkodási státusza láthatóan feltüntetésre kerül. Ezt az igazolványt kell a hatóságoknál igény esetén bemutatni. Egy állás megpályázása esetén a külföldieknek az igazolványt a munkaadó ezirányú igénye nélkül is be kell mutatniok.

A munka világa

Svájc

A kantoni idegenrendészeti hatóság döntése ellen „fellebbezés” (Rekurs) benyújtása lehetséges. Ebben az esetben azonban egy bíróságon kívüli ellentmondás jogáról van szó. Az államigazgatási panasz esetén, amely egy bírósági jogeszközt fejez ki a tartózkodási engedély elutasításával kapcsolatban, a szövetségi jog semmilyen jogi igényt nem támaszthat. Ez a helyzet nem megengedhető.

A tartózkodási engedély lejártá esetén a külföldi köteles a kantonból kiutazni. A szövetségi idegenrendészeti hatóság a kiutazási kötelezettséget a kantonon túlmenően Svájc egész területére kiterjesztheti. Amennyiben a tartózkodási engedélyt, vagy annak meghosszabbítását az idegenrendészeti szerv elutasítja, akkor a külföldinek ki kell utaznia. Ez a kötelezettség akkor is érvényes, amennyiben a tartózkodási engedélyt visszavonják.

A külföldi kiutasítása Svájcból vagy egy kantonból viszont csak akkor lehetséges,

- ha az illető személy a Szövetség belső vagy külső biztonságát veszélyezteti,
- ha ezt bírósági ítéletben rögzítették,
- ha az illető személyt bűntény vagy vétség következtében bíróságilag elítélték,
- ha az illető személy magatartásából általában, illetve cselekedetei alapján azt a következtetést vonják le, hogy nem akarja, vagy nem képes a vendéglátó államban érvényes rendet betartani,
- ha az illető lelki betegség következtében a nyilvános rendet veszélyezteti,
- ha az illető, vagy a róla gondoskodó személy nyilvános jótékonyt foglalkozást folytat és növekvő mértékben túlterhelt.

A kiutasításra csak akkor kerülhet sor, amennyiben a kiutasított személy számára a hazájába való visszatérés lehetséges és elvárható.

Az idegenrendészeti hatóság ezekben az esetekben rögzíti azt a napot, amikor a tartózkodási engedély lejár. Amennyiben a külföldi a kiutazási kötelezettségét nem teljesíti, akkor kitoloncolható.

A munka világa

Svájc

Munkajogi rendelkezések

*Munkaszerződések,
Törvényi irányelvek,
Munkabérek,
A munkabér fizetés folytatása betegség
esetén,
Anya- és ifjúságvédelem,
Felmondás,
Szakszervezetek.*

Általános rendelkezések

Amennyiben külföldiek Svájcban kereső tevékenységet folytatnak, akkor a hazaiakkal azonos bér- és munkafeltételekben részesülnek.

A munkaviszonyokkal kapcsolatos törvényi keretfeltételeket a svájci kötelmi jog rögzíti, amelynek 10. pontja a munkaszerződéseket tartalmazza és kapcsolódik a munka törvénykönyvéhez. A munka keretein belül a különböző szakmákban, illetve üzletágakban a munkaadói és a munkavállalói szövetségek a mindenkori illetékességük alapján általános szerződéseket (Tarifverträge) kötnek. Ezek a szerződések minimum feltételeket tartalmaznak a bérekre és a munkafeltételekre vonatkozóan, amelyek minden munkaadóra és munkavállalóra érvényesek, aki a szerződő felek szövetségeihez tartozik. Fennáll az a lehetőség is, hogy egy általános szerződés hatósági szabályozás alapján általános kötelező jellegű módon kerül kihirdetésre, és akkor érvényes az érintett gazdasági ágazat valamennyi munkaadójára és munkavállalójára.

Emellett az egyes szakmai ágazatok számára léteznek szokásos munkaszerződések (Normalarbeitsvertrag) is. Ebben az esetben a rendelkezés kibocsátásának joga a kanton kormányát illeti, amely közvetlenül gyakorolja a munkaviszonyokkal kapcsolatos illetékességi jogot. Az ilyen szokásos munkaszerződések leggyakrabban a mezőgazdaságban dolgozó munkavállalók és munkaadók között kötöttek, továbbá a háztartási- és ápoló személyzet, illetve az egyes otthonokban és internárusokban tevékenykedő nevelők esetében kerülnek alkalmazásra.

Ezen túlmenően megmarad a szerződő feleknek az a lehetősége, hogy a törvényi előírások, az általános szerződések, valamint a hagyományos szerződések keretében a munkaszerződésekben további megállapodásokat érvényesítsenek. A munkaszerződések érvényességét illetően nem előfeltétel ezek írásos rögzítése. Egyébként azonban ajánlatos a szerződés írásos formájának választása.

(.....)

A munka világa

Svájc

Munkabér (Arbeitsentgelt)

A bérminimummal kapcsolatos szabályozásokat az általános munkaszerződések tartalmazzák. Emellett minimál béreket a kantoni munkaerőpiaci hatóságok is rögzíthetnek.

(.....)

Bérfolytonosság betegség esetén (Lohnfortzahlung im Krankheitsfall)

Amennyiben a munkavállaló megbetegszik, vagy balesetet szenved, akkor a munkaadó bértovábbfizetésre kötelezett, amennyiben a munkaviszony már több, mint három hónapja fennáll, vagy több, mint három hónapos időtartamban behatárolt. Az első szolgálati évben a bért három hónapra kell továbbfizetni, ezt követően egy meghatározott időtartamra. A kantoni munkaügyi bíróságok kidolgoztak egy táblázatot, amelyből látható, hogy betegség esetén milyen időtartamra kell a munkaadónak a bért tovább folyósítania. Ajánlatos a bértovábbfizetésének módozatait a munkaszerződésben rögzíteni. Az ezt követő táppénz az egyéni igények alapján alakul, az érvényes biztosítási szerződések szerint.

Anyavédelem (Mutterschutz)

A munkaszerződés szerint terhes nő csak személyes egyetértése esetén és semmi esetre sem általános napi munkaidőben foglalkoztatható. A munkaadó megfelelő tájékoztatását követően a terhes nő távol maradhat a munkahelytől, vagy elhagyhatja azt. Ez esetben nem szükséges az orvosi igazolás. Kimondottan foglalkoztatási tilalom érvényes azokra a munkákra, amelyek a tapasztalatoknak megfelelően hátrányos hatást gyakorolnak a terhességre, továbbá azokra a munkákra, amelyek a terhesek számára megterhelőek, és amelyek alól a terhes nő felmentésre igényt tart. Ezenkívül a munkaadó kötelessége biztosítani a munkavállaló megerőltetésének elkerülését a terhesség ideje alatt. A terhes nők számára szükséges különleges munka- és pihenő időt a munkatörvény rögzíti. A munkaerő tevékenységének behatárolása nem járhat a bér megrövidítésével. Ebből következően a munkaadó az anyavédelmi határidőn belül nyolc hét időtartamra bért fizet anélkül, hogy ezzel kapcsolatban munkateljesítményt igényelne. Ez egy általános igényjogosultság, amelynek ideje a szülés előtti és utáni időből tevődik össze.

Az anyasági pénz, a nevelési pénz, valamint a nevelési szabadsággal kapcsolatos védelem szabályozása szövetségi és kantoni szinten egyaránt történik.

Működik egy különleges elbocsátással szembeni védelem is, amely szerint a munkaadó a jövőendő anyát a terhesség alatt, illetve a szülés után 16 héten belül nem bocsáthatja el.

A munka világa

Svájc

Nők- és fiatalok munkavállalása ((Frauen- und Jugendarbeit)

A munkatörvénykönyv rendelkezéseket tartalmaz a fiatal- és a női munkaerő védelméről. Ezek szabályozzák mindenekelőtt a foglalkoztatottak alsó korhatárát, rendelkeznek a fiatalok és a nők számára tiltott munkákról, továbbá a terhes nők és az anyák védelméről.

Annak ellenére, hogy a nők és a férfiak azonos elbírálását az alkotmány rögzíti, még mindig fennállnak nemek közötti különbségek az átlagkeresetek és a munkafeltételek esetén egyaránt.

Felmondás

A svájci munkajog egy hónapos próbaidőt határoz meg. A próbaidőt a munkaszerződésben vagy az általános szerződésben maximum három hónapra lehet meghosszabbítani.

A próbaidő alatt a munkaviszony mindkét szerződő fél részéről a munkahét végén, hét napos határidővel felmondható.

A próbaidő lejárt utáni szabályos felmondás (Kündigung) mind a munkaadó, mind a munkavállaló részéről csupán egy hosszabb felmondási idő betartásával lehetséges. Ez mindenkor függ a munkaviszony korábbi időtartamától. Az egy évig tartó foglalkoztatás esetén a felmondási idő a hónap végétől számított egy hónap. Ez a határidő a kilenc évig tartó foglalkoztatás esetén két hónap, a hónap végétől számítva. Amennyiben a foglalkoztatás kilenc évnél hosszabb időtartamú, akkor a felmondási idő három hónap, a hónap végétől számítva. Amennyiben a munkavállaló az 50. életévét betöltötte és több mint 20 éve ugyanannál a vállalkozónál dolgozik, akkor a munkaadó egy kiegészítő végkielégítésben részesíti, amelynek mértéke kettőtől nyolc hónapig esedékes munkabérnek felel meg. Megalapozott felmondást mind a munkaadó, mind a munkavállaló külön indoklás nélkül megtehet. Felmondással szembeni védelem abban az értelemben, hogy a felmondásnak szociálisan indokoltnak kell lennie – ahogyan ez Németországban pl. gyakorlat – Svájcban nincs. Ugyanakkor egy munkaviszony meghatározott határidőn belül nem mondható fel, amennyiben a munkavállaló munkaképtelen vagy terhes, katonai- vagy polgári védelmi szolgálatot teljesít, illetve valamely külföldi segélyakcióban szabályos szolgálatot teljesít.

A rendelet külön kimondja azt is, hogy a munkavállaló önhibáján kívüli munkaképtelensége (betegség, baleset) esetén az első szolgálati évben 30 napon, a másodiktól az ötödik szolgálati évig 90 napon és a hetedik évtől 180 napon belül felmondással nem bocsátható el. A felmondási tilalom érvényes a terhesség teljes időszakára és a szülést követő első 16 hétre. Katonai, vagy polgári szolgálat teljesítése esetén, amennyiben az több mint 12 napot vesz igénybe, a munkavállaló felmondási védelemben részesül a szolgálat időtartamára, illetve a szolgálatot megelőző és az azt követő négy hétre. Az elbocsátási tilalom határidején belüli felmondás érvénytelen. Azoknál a felmondásoknál, amelyek a felmondási védelem időpontja előtt történtek a felmondási határidő hatályát a szolgálat idejére megszakítják, illetve felfüggesztik és a védett határidőn túl folytatják.

A munka világa

Svájc

Indokolt esetben a munkaviszony mind a munkaadó, mind a munkavállaló részéről bármikor határidő nélkül felmondható. Ez az indokolt eset akkor áll fenn ebben az értelemben, ha a munkaviszonyt olyan zavaró tényezők nehezítik, amelyek megoldására a felek közötti szerződés keretében már nincs kilátás. Amennyiben a munkaadó a felmondást azonnali hatállyal eszközli anélkül, hogy ennek megfelelő alapjait indokolni tudná, akkor a munkavállaló kártalanítást igényelhet arra az összegre, amelyre a felmondási idő betartása esetén jogosult lenne. Az ezt követő munkaviszonyból szerzett jövedelmet azonban ehhez beszámítják. Amennyiben a munkavállaló nem lép be munkahelyére, vagy meghatározatlan időre elhagyja munkahelyét anélkül, hogy ezt megfelelően indokolni tudná, akkor a munkaadó kártalanításként a havi bér egynegyed részét követelheti, illetve a munkavállaló hibájából előálló károk megtérítését igényelheti.

Munkakonfliktusok (Arbeitskonflikte)

A munkaviszonyt befolyásoló feszültségek esetén fennáll a munkaügyi bíróság igénybevételeének lehetősége. A munkaügyi bíróságokon felvilágosító iroda működik, ahol a munkaügyi kérdésekben ingyenes tanácsadást biztosítanak.

A külföldiek foglalkoztatására érvényes rendelkezések

A Svájci Államszövetség és a Német Szövetségi Köztársaság között érvényes egy megállapodás, amelynek alapján azok a német állampolgárok, akik Németországban mestervizsgát, segédvizsgát vagy egy kézműipari szakmában szakmunkásvizsgát tettek, Svájcban a kézműves tevékenységük során a svájci szakmai kollegáikkal azonos elbírálás alá esnek. Csupán néhány szakmára vonatkozóan követelik meg a svájci szakmai képzést. A Németországban megszerezhető akadémiai fokozatok a szabályok szerint Svájcban is elismertek.

Svájcban alapvetően a kereskedelmi és az ipari tevékenység szabadsága érvényesül. Külföldi esetében önálló tevékenység akkor folytatható, ha az illető letelepedési engedélyt kapott.

Különleges engedélyek vagy engedélyezések (koncessziók) csupán néhány szakma gyakorlásához, illetve meghatározott ipari üzemek alapításához szükségesek. Ezekben az esetekben legtöbbször különleges alkalmassági bizonyítvány is szükséges, és a szakma gyakorlásának részben előfeltétele a svájci állampolgárság. Megfelelő szabályozások érvényesek például a vagyonvédők, az orvosok, ügyvédek, továbbá a bankok, a biztosítók és a szállodák alkalmazottai esetében.

A munka világa

Svájc

Szakszervezetek (Gewerkschaften)

Munkavállalói szervezetek valamennyi szakma területén működnek. A helyi szervezeteket szövetségek és országos koordináló szövetségek fogják össze.

A legfontosabb munkavállalói koordináló szövetség a Svájci Szakszervezeti Szövetség (Schweizerischer Gewerkschaftsbund), amelynek tizenöt szakszervezeti szövetségéhez 440 000 tag tartozik. Hasonlóan igen jelentős szervezet a Svájci Alkalmazotti Szövetségek Egyesülete (Vereinigung Schweizerischer Angestelltenverbände), amely 10 szakszervezeti szövetséget fog át (mintegy 135 000 taggal), továbbá a Keresztény Nemzeti Szakszervezeti Szövetség (Christlich Nationale Gewerkschaftsbund), amelyhez 15 szakszervezeti szövetség tartozik, mintegy 115 000 taggal. Emellett a különböző munkavállalói szövetségekbe mintegy 160 000 kereső szerveződik, ezek azonban semmilyen csúcsszövetséghez nem tartoznak. Név szerint például ilyen szervezet a Közszolgálatok és Üzemek Személyzetének Föderatív Szövetsége (Föderativ – Verband des Personals öffentlicher Verwaltungen und Betriebe).

A szakszervezetek és a munkaadói szövetségek általános munkaszerződéseket dolgoznak ki. Fennáll annak a lehetősége is, hogy ezeket a szerződéseket általánosan kötelező jellegűnek minősítsék valamennyi üzem és gazdasági ágazat számára.

A szakszervezetek azonban nem elégednek meg csupán azzal, hogy a munkavállalói társadalom szociális helyzetét javítsák, hanem azon is fáradoznak, hogy a munkaadókkal megértessék a gazdasági, a szociális és a szervezeti kérdések országos szintű megoldásának általános és közös érdekeit. Ebből a közös munkából egy szociális partnerségi együttműködés fejlődik ki, amelynek következtében a munkaharc Svájcban olyan ritka, mint egyetlen más európai országban sem.

A foglalkoztatottak mintegy 30%-a szakszervezeti tag. A munkavállalók szervezettsége 46%-kal a közzolgálatban a legmagasabb.

A munka világa

Svájc

Konfliktus megoldás à la Svájc

A munkaügyi konfliktus Svájcban szinte ismeretlen. Ennek alapja az, hogy a szociális partnerek számos bérszerződésben (Tarifvertrag) rögzítik a munkabéke megállapodásaikat. Ebben kötelezik magukat arra, hogy a konfliktusokat többlépcsős eljárás keretében békésen, szépszerével oldják meg.

A Svájcot ismerők az ország specialitásaként mindenekelőtt a sajtra, a csokoládéra és a híres banktitokra gondolnak. A svájciaknak azonban van egy sajátosan egyedülálló bérpolitikai intézményük, a szociális partnerek lemondása a sztrájkról, mint ultimatio-ról (a végső megoldási kísérletről). A következmény:

Az ezer foglalkoztatottra átlagosan jutó és sztrájk miatt kieső napok mutatói egy évre számítva Svájcban 1970 és 1993 között nemzetközileg a legjobbak voltak.

Összehasonlításképpen: Németország nyugati részében a sztrájkok következtében ezekben az években átlag 37 munkanap esett ki.

Svájc nem volt mindig a munkabéke otthona. A 30-as évek derekáig a svájci szakszervezetek még az átlagnál is harciasabbak voltak. Az állam gyakran kényszerintézkedéssel fenyegetőzött. Ebben az időszakban jelentek meg a szociális partnerek először a gépgyártó üzemekben, és 1937-ben egy forradalmian korszakalkotó békemegállapodást kötöttek.

A szociális partnerek kötelezték magukat arra, hogy „a súlyos véleményeltérést és az előforduló viszálykodást igyekeznek a kölcsönös bizalom alapján kétoldalúan megvizsgálni, megfelelő megállapodásokat kötni és ezek alapján dolgozni a békés kapcsolatok fenntartásának védelme érdekében”.

Ezt a megállapodást időközben többször megújították és módosították. A megegyezés sarokpontjai jelenleg a következők szerint érvényesülnek:

- 1./ A véleménykülönbségek rendezése a kölcsönös bizalom elvei alapján. A szerződő felek betartják azt, hogy a követeléseiknél mindenkor a másik fél helyébe is elképzelik magukat. Ennek előfeltétele a szociális partnerség akarása, az állandó beszélő viszony fenntartása és a viszonylagosság követelményének figyelembevétele.
- 2./ Abszolút békekötelezettség. Harcos fellépések nemcsak a bérmegállapodásban szabályozott tényállásokkal kapcsolatban tiltottak. A felek közötti minden más nyitott kérdést is a sztrájk és az elbocsátás alkalmazása nélkül kell tisztázni.
- 3./ Három fokozatú konfliktus megoldási eljárás. A béremelés megvitatása esetén a következő sorrendiség fontos:
 - Tárgyalások mindenekelőtt az üzemben belül az üzemvezetés és a munkavállalói képviselő között,
 - a megállapodás hiánya esetén az üzemi szinten közvetítés a tarifa-szövetségek (bérszövetségek) révén,
 - a szövetségi szintű megegyezés hiánya esetén a viszály megtárgyalásának továbbvitele egy paritásosan összeállított egyeztető és békéltető fórumhoz.

A munka világa

Svájc

Ez a fórum a munkaadók és a munkavállalók képviselőiből és egy közösen kijelölt elnökből áll. Ennek a békéltető bizottságnak a döntései kötelezőek.

- Tapasztalatok a békemegállapodással kapcsolatban. Svájcban a gép- és fémiparban évente 5-10 vállalaton belüli véleménykülönbség kerül a közvetítő szervezetekhez eldöntésre. A békéltető bíróságnak egy-két esetben kell a döntésben aktívan részt vennie. Ezt a bizottságot leginkább az 1982-83-as bértárgyalások során vették igénybe a konfliktus szabályozási módszerek kialakítása miatt: ebben az évben mintegy 60 szövetségi egyeztető eljárásra és 15 békebírósági döntésre került sor.

A békemegállapodás igen sok szakmában és üzemágban működik. Ezek azonban közvetlenül csak azoknak a munkavállalóknak az esetében érvényesek, akik a bérszerződésekhez kötődnek.

1944 májusában a svájci munkavállalók 37%-át érintették a bérszerződések. Ezeknek a munkavállalóknak háromnegyed része elfogadta az abszolút békekötelezettséget.

Bérügyileg különösen szervezettek voltak a termelő üzemek az összes munkás 54%-ával, a szolgáltató szektorban ez a számarány 30% volt. Ennek a háttere a következő: számos kisvállalkozó egyéni szerződést köt a foglalkoztatottakkal – a szakszervezet bekapcsolása nélkül. Ezeknek a munkavállalóknak a részvétele egy szakszervezetileg szervezett megmozdulásban eleve tiltott.

Béremegállapodás Svájcban Békeszerető üzemek Svájcban			
	Munkavállalók Bérszerződések nélkül	Munkavállalók bérszerződésekkel	
		abszolút béke kötelezettséggel	abszolút békekötelezettség nélkül
Termelő üzemek			
Köztük:	46	51	3
Kiadók, nyomdák	70	30	0
Fémipar	10	89	1
Fafeldolgozás	52	47	1
Órák, elektronika optika	77	22	1
Textil, ruházat	77	22	1
Építőipar	25	70	5
Szolgáltatói szektor	70	17	13
Légi közlekedés	41	59	0
Egyéni kereskedelem	62	28	10
Nagykereskedelem	97	2	1
Bankok	44	0	56
Összesen	63	28	9

Abszolút békekötelezettség: megegyezés a munkaharc nélküli bérkonfliktusokról
Állapot: 1994. Május
Forrás: Schweizer Bundesamt für Statistik (Svájci Szövetségi Statisztikai Hivatal)
50/1995 Deutscher Instituts-Verlag

A munka világa

Svájc

Munkaidő

*Napi és heti munkaidő,
Éves szabadság*

A napi és a heti munkaidő (Arbeitszeit) maximumot a munkatörvény szabályozza. A munkaidő általában heti öt napot foglal magába. Naponta maximum kettő túlóra teljesíthető. A túlórákat megfelelő szabadidővel kell kiegyenlíteni. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor a túlórákat ki kell fizetni, amelynek összege a normál bér és 25% pótlék. A tarifa szerinti munkaidő rögzítése a törvényes határokon belül lehetséges a megszokott módon.

A svájci heti munkaidő magasabb a németországinál. Svájcban a gazdaság átlagát tekintve a heti munkaidő 40 óra. Legmagasabb a heti munkaidő az építőiparban, a kereskedelemben, a vendéglátásban és a javító szolgálatokban.

Az éjszakai és a vasárnapi munka alapvetően tiltott. Éjszakai munkának számít a 24-04 óra közötti tevékenység. Az éjszakai és a vasárnapi munka tiltása nem vonatkozik a gyógyító intézetekre, a légi közlekedés földi személyzetére, valamint az elektromos-, a gáz-, és a vízművek zavarelhárító szolgálataira. Ezenkívül fennáll a lehetőség kantoni szinten az éjszakai és a vasárnapi munka tiltásának lazítására.

A fiatal- és a női munkaerő számára a vasárnapi és az éjszakai munkát különleges előírások is tiltják. Ez alól kivétel csak szigorú előfeltételek esetén, hatósági engedéllyel lehetséges, így például a képzésben résztvevők számára akkor, ha ezt a képzés különleges érdeke indokolja.

Az éjszakai és a vasárnapi munka kiegyenlítésének módját a női- és a fiatal munkaerő esetében különleges rendelkezések szabályozzák.

Szabadságjogosultság (Urlaubsanspruch)

A svájci kötelező törvények 10. cikkelye rögzíti, hogy a munkavállaló évente legkevesebb négy hét szabadságra jogosult. A 20 évnél fiatalabbak esetében a minimális szabadság öt hét. Több általános – és normál munkaszerződés garantálja az illetékességi körébe tartozó munkavállaló számára az ennél több szabadságot is. A szabadságot alapvetően a tárgyévben kell biztosítani. Legkevesebb két hetet összefüggően kell garantálni. A szabadság alatt a bért teljes mértékben folyósítják.

A munka világa

Svájc

Jövedelem

Bérek és fizetések

A bérek és a fizetések indexe 1969. október = 100

Indexcsoport	1991	1992	1993
Bérindex	360,3	379,3	389,0
- Férfiak	356,6	375,8	385,2
Képzett munkások	350,7	367,5	375,6
Segéd- és betanított munkások	361,1	382,6	393,3
- Nők	374,4	391,4	402,3
Képzett munkások	360,5	373,1	387,0
Segéd- és betanított munkások	368,8	385,4	394,3
Fizetési index	331,5	345,2	354,9
- Férfiak	325,5	338,9	348,5
- Nők	346,6	361,0	371,2

A munkások átlagos bruttókeresete kiválasztott gazdasági területeken és ágazatokban.
(Adatok svájci frankban)

Gazdasági terület /- ágazat	Férfiak			Nők		
	1991	1992	1993	1991	1992	1993
Bányászat, kő – és földfelszíni fejtés	23,79	25,54	26,58			
Feldolgozó ipar	25,00	26,18	26,77	17,01	17,84	18,39
Élelmiszeripar	24,10	25,21	25,86	17,26	18,21	18,54
Textilipar	24,00	25,19	26,01	16,55	17,32	17,79
Ruha- és cipőipar	21,67	22,40	21,73	13,98	14,60	15,02
Ruhaipar	21,62	22,62	21,61	13,72	14,40	14,87
Cipőipar	21,12	21,59	21,64	15,17	15,57	15,65
Bőripar	24,27	25,29	25,54	15,78	16,74	17,35
Fa- és bútorigar	22,96	24,03	24,92	17,13	17,94	18,45
Bútorigar	23,35	24,49	25,29	17,39	18,34	18,54
Papíripar	26,36	27,44	27,98	16,84	17,48	17,92
Grafika, ábrázoló ipar	30,96	32,65	32,12	19,95	20,80	20,70
Vegyipar	29,92	31,57	32,71	21,44	22,26	23,01
Műanyagipar	24,07	25,13	25,69	15,78	16,54	16,74
Kő- és földfeldolgozó ipar	23,92	25,06	25,97	17,24	17,45	18,07
Vas – fém (lemez) és fémáruipar, gépipar	24,41	25,51	26,11	17,04	17,83	18,39
Óraipar	25,88	26,98	27,43	18,60	19,60	20,67
Építőipar	23,09	24,99	25,68			
Energiagazdaság	29,92	31,66	32,80			
Kereskedelem	23,56	24,51	25,12	17,34	18,01	18,25
Közlekedés	26,97	28,27	29,09	24,67	25,80	26,31
Összesen	24,22	25,53	26,17	16,21	16,95	17,42

* Október

A munka világa

Svájc

Az alkalmazottak átlagos bruttókeresete
Kiválasztott gazdasági területek és ágazatok szerint. (adatok svájci frankban)

Gazdasági terület /- ágazat	férfiak			Nők		
	1991	1992	1993	1991	1992	1993
Feldolgozóipar	5887	6123	6290	4052	4228	4363
Élelmiszeripar	5851	6118	6286	3581	3713	3794
Textilipar	5560	5782	5933	3858	4015	4098
Ruházati- és cipőipar	5111	5247	5325	3590	3738	3835
Bőripar	6402	6578	6649	3767	4064	4023
Fa- és bútorigar	5543	5815	5916	3945	4070	4147
Papíripar	6185	6342	6422	4140	4204	4292
Grafikai (ábrázoló) ipar	6231	6450	6711	4215	4355	4554
Vegyipar	6287	6543	6780	4641	4828	5026
Műanyagipar	5740	5993	6206	3954	4102	4123
Kő- és földfeldolgozás	5832	6133	6242	4128	4339	4446
Vas-, fém (lemez) és gépipar	5877	6115	6265	4051	4249	4383
Óraipar	5501	5709	5926	3876	4129	4247
Építőipar	6100	6428	6533	4017	4200	4349
Energiagazdaság	6871	7244	7462	4736	4981	5136
Kereskedelem, hitelintézetek és biztosítók	5600	5816	5944	4156	4297	4391
Hitelintézetek	5508	5725	6135	4465	4646	4798
Biztosítók	5959	6232	6367	4291	4460	4655
Közlekedés	5968	6244	6419	4720	4931	5052
Összesen	5838	6078	6250	4015	4181	4299

*) Október

A szerkesztő megjegyzése: 100 svájci frank megfelel kb. 121.50 német márkának (1997 szeptemberi állapot.).

A munka világa

Svájc

Adóügy

A jövedelem- és a vagyoadó

Svájcban a jövedelemadót (Einkommensteuer) mind a Szövetség (direkt szövetségi adó), mind a kantonok és a községek (állami- és községi adó) kivetik. Tekintettel arra, hogy mind a 26 kanton egyéni adótörvényt alkot, az adóterhelés az egyes kantonok között eltérő.

A direkt szövetségi adó fizetésére valamennyi természetes személy kötelezett, az aki:

- Svájcban lakóhellyel rendelkezik,
- Svájcban tartózkodik és kereső foglalkozást végez,
- kereső tevékenység nélkül több, mint 6 hónapig Svájcban tartózkodik. Amennyiben az illető magánháznál tartózkodik, akkor az adókötelezettsége már három hónap után esedékes. A különböző helységeken eltöltött tartózkodási időt összevonják. Az ország – vagy a lakóház átmeneti elhagyása nem jelenti a tartózkodás megszakítását.
- szövetségi közszolgálati viszonyban van, lakóhelye és tartózkodása külföldre köti és ott szerződéses alapon vagy az általános jogi gyakorlat szerint mentesül a direkt adózás alól,
- Svájcban található birtokok tulajdonosa vagy hasznobérlője,
- hitelezője vagy hasznélvezője olyan követeléseknek, amelyek svájci ingatlanok révén, vagy a svájci ingatlanzálog jogcímén zálogszerződéssel biztosítottak,
- Svájcban üzemrészt működtet,
- Svájcban személyesen munkát végez,
- mint igazgatóság tagjai vagy mint az üzletvezetés tagja belföldi jogi személyként jutalékban részesül,
- mint az igazgatósági tagnak belföldi jogi személyként a költségeit fedezik, illetve rögzített költségterítést vagy egyéb jóváírást élvez,
- korábbi szolgálati viszony alapján hazai költségvetésből nyugdíjban, idős- vagy rokkant pénzügyi ellátásban részesül.

Amennyiben a felsorolt nyolc előfeltétel egyike sem áll fenn, akkor azok a személyek, akiknek lakóhelyük külföldön van nem esnek közvetlen adófizetési kötelezettség alá, amennyiben Svájcban csupán tanintézet vagy gyógyintézet igénybevétele céljából tartózkodnak.

A munka világa

Svájc

Ha valaki nem svájci állampolgár, akkor a következő esetekben nem nyilvánítható adókötelesnek:

- külföldi állam Svájcban szolgálatot teljesítő missziójának vezetője az ingatlanaira vonatkozóan, amennyiben azok kizárólag a diplomáciai képviselő funkcióinak ellátását szolgálják,
- a Svájcban működő diplomáciai misszió tagjainak hozzátartozói, illetve nemzetközi szervezetekben dolgozók hozzátartozói, amennyiben a szerződési jog, vagy a kialakított gyakorlat alapján adómentességet élveznek,
- amennyiben szakmai konzulok, illetve szakmai konzuli hivatalnokok.

Adó megállapítására kerül sor az önálló és nem önálló keresetből adódó jövedelmek esetén, a kiegészítő jövedelmeknél (pl. nyugdíjak), az ingó- és ingatlan vagyonok birtoklása esetén, illetve az ún. Kiegészítő jövedelmeknél (pl. tőkejövedelmek).

Az olyan pénzfelhasználások, amelyek a jövedelem megszerzéséhez szükségesek (reklámköltségek), az adóbevallásnál a jövedelemből levonhatók. Ez érvényes a társadalombiztosítási hozzájárulásokra és a rendkívüli anyagi terhelésekre is.

A direkt szövetségi adó évenként kerül megállapításra és behajtásra. Az adókiivetésre ugyanakkor kétféleképpen kerül sor. Ez azt jelenti, hogy az adózónak csupán minden két évben kell adóbevallást benyújtania. Az adókiszámításhoz mértékadó tényező az éves átlag-jövedelem az adókiszámítás periódusában. Néhány kantonban ettől eltérően éves adóbevallást írnak elő.

Amennyiben az adókötelezettség egy adókiivetési periódusra vonatkozóan először válik aktuálissá, vagy ez a kötelezettség nem a teljes adófizetési periódusban áll fenn, akkor az adózásnál az előfeltételek fennállásának időszakára eső egy évre számított jövedelmet kell alapul venni. Az így kiszámított éves adót az adóköteles időtartamra számítottan kell lecsökkenteni. A házasságban élő feleség az adó kiivetésénél – függetlenül a jövedelmi helyzetétől - a férje adójával összevontan adózik. A feleség szolidáris a férjével az összes adó reá eső részében.

A szövetségi adó megállapításánál a progresszivitás érvényesül. Ezt az elvet akkor is alkalmazni kell, ha az adott személy jövedelmének csupán egy része esik adó alá. A progresszivitás előírása feltételezi, hogy az adóösszeg kiszámításánál a megfelelő adókulcsot alkalmazzák, amely az összes jövedelem adókötelezettségének kiszámítását lehetővé teszi.

A munka világa

Svájc

A Szövetség felhatalmazza a kantonokat a szövetségi adó behajtására. Emellett a kantonok rögzítik a helyi jövedelemadót. Ezen túlmenően a községek kommunális adó kivetésére jogosultak, amelyet általában évente a kantoni adó kiegészítéseként hajtanak be.

A vagyonadó (Vermögensteuer) kivétele kizárólag a kantonok és a községek adófennhatóságának az illetékessége. Annak ellenére, hogy az adókivétel időtartama általában két évet foglal magába, a vagyonadót zömében évente állapítják meg.

A vagyon értékelésének alapja a hitelek és a tartozások levonása utáni összeg (tisztá vagyon). Az adómentes összeg határát, valamint a családi helyzet figyelembevételét kantonról-kantonra eltérő módon állapítják meg.

Azoknak a személyeknek, akiknek bár a lakóhelyük Svájcban van és svájci állampolgárságúak is, és továbbá kereső tevékenységet is folytatnak, lehetőségük van a jövedelem és a vagyonadó helyett átalányadót fizetni.

Néhány kantonban a külföldi munkavállalókra, akiknek nincs letelepedési engedélyük, érvényesül egy különleges adójogi eljárás, amelynek alapján a szövetségi, az állami, a községi és az egyházi adót a munkaadó direkt vonja le a bérükből. Amennyiben az adóköteles személy ezen kívül semmilyen munka, vagy más jövedelemmel nem rendelkezik, akkor az adó kötelessége ezzel teljesítésre kerül.

Megállapodás a kettős adózás elkerüléséről

A Svájci Államszövetség és a Német Szövetségi Köztársaság között 1971 augusztus 21-én írták alá a jövedelmek és a vagyonok kettős adózásának elkerülését szolgáló megállapodást. (BGBL- Bundesgesetzblatt – Szövetségi Törvénytar – továbbiakban BGBL, BGBL II. 1972. S.1021) A megállapodás 1972. december 29-én lépett hatályba (BGBL II 1973 S. 74). A kettős adózás elkerülését szolgáló megállapodás módosítására került sor 1978. 11. 30-án az 1960. 06.13-i törvény alapján – BGBL II. 1980. S. 75, amely 1980. 09.05-én lépett hatályba (BGBL II. 1980. S.12.81), továbbá az 1989. 10. 17-i protokoll alapján (1990. 08.10-i törvény BGBL II. 1990 S. 266) amely 1990 11. 30 óta hatályos (BGBL II. 1990 S. 1968.) valamint az 1992. 12. 21-i protokoll által (193. 09.30-i törvény BGBL II. 1993. S. 1886), amely 1993 12. 29-én lépett hatályba .

A megállapodás azokra a személyekre érvényes, akik valamelyik vagy mindkét szerződő fél államban letelepedtek. Ez a megállapodás kiterjed Németországban a jövedelemadóra, a vagyonadóra, a társasági adóra, a földadóra és az iparüzési adóra.

Az adó megállapítás hatályos területe Svájcban a jövedelemadó az összes jövedelemből, a vagyonbevételekből, az üzleti termelésből, a tőke nyereségből, stb., valamint a vagyonadó az összes vagyonból, azaz az ingó- és ingatlan vagyonból, üzleti vagyonból, tőkéből, a tartalékból stb. származik.

A munka világa

Svájc

A megállapodás – egyebek között – abból indul ki, hogy a természetes személyek, akik Németországban vagy Svájcban a lakóhelyük szerint behatárolás nélkül adókötelesek, azok a bel- és a külföldi jövedelmükből a német adóhatóságoknál az itt érvényes előírások szerint adót fizetnek. Az adóösszeg rögzítésénél figyelembe veszik a Svájcban már lerótt adót. (4. Cikkely, /3/bek.)

Amennyiben az adózási kötelezettség korlátlan, akkor ez kiterjed az összes jövedelemre és vagyonra, kivéve a külföldi földtulajdont és annak termelését.

Amennyiben a lakóhelyet Németországban feladják, akkor befejeződik a korlátlan adókötelezettség is. A törvények szerint ebben az esetben valamennyi kül- és belföldi jövedelem átmeneti határidő nélkül a svájci adóhatóságok részéről kerül megadóztatásra. Egy kivételezettségi szabályozás azoknak a természetes személyeknek az esetében áll fenn, akik nem rendelkeznek svájci állampolgársággal, akik Németországban legkevesebb öt évig korlátlan adókötelezettség alá estek és alkalmazotti munkát végeznek egy munkaadónál, ahol az illető a munkaviszonyából adódóan közvetlenül vagy közvetve, részesedéssel vagy más módon gazdaságilag lényeges mértékben érdekelt. Ebben az esetben a korlátlan adókötelezettség kibővítése abból kiindulva lehetséges, hogy a német adóhatóságok, a Németországban termelődő jövedelmeket és a Németországban fellelhető vagyont továbbra is megadóztatják. Ebben az esetben is érvényes az a tétel, hogy a Svájcban befizetett adót beszámítják. (4. Cikkely /4/ bek.)

Tekintettel az eltérő jövedelemfajták megadóztatására, a megállapodás a következő szabályozásokat rögzíti:

- Önálló tevékenységből származó jövedelem.

Az önálló tevékenységből vagy a szabad foglalkozásból származó jövedelmet csak abban az államban lehet megadóztatni, amelyben a címzett korlátlanul adókötelezett és lakóhellyel rendelkezik. Ebben az esetben az történik, hogy az adóköteles a tevékenységről a másik államban az illetékes intézménynél szabályszerűen bevallást tesz. Ezután az adózás mindazideig ebben az államban történik, amíg a jövedelmek eszerint a szigorú intézkedések szerint kerülnek kiszámításra. (14. Cikkely /1/ bek.)

A „szabad foglalkozás” kifejezés magába foglalja az önállóan végzett tudományos, irodalmi, művészeti, nevelői és oktatói munkákat, továbbá az önállóan végzett orvosi, ügyvédi, építészeti, fogorvosi és könyvszakértői tevékenységet.

A munka világa

Svájc

- A nem önálló tevékenységből származó jövedelem.
Azok a jövedelmek (kivéve a nyugdíjakat), amelyek a szerződő állam korlátlan adókötelezettségű személyének nem önálló tevékenységből származnak csak ebben az államban adóztathatók meg, ami azért van, mert a tevékenység gyakorlására egy másik államban kerül sor. Ebben az esetben az adózás a másik államban történik (15. cikkely /1/ bek.). Ez a 15. Cikkely /2/ bek. szerint abban az esetben nem érvényes amennyiben :
 - o a nem önálló tevékenykedő a másik szerződő államban összesen nem több mint 183 napot tartózkodik az érintett naptári évben,
 - o a visszatérítések egy olyan munkavállalótól vagy egy olyan munkavállaló számára fizetik, aki a másik államban nem letelepedett polgár, és
 - o a visszatérítések nem attól az üzemhelytől, vagy ott működő intézettől történnek, amely a munkaadó a másik államban lévő munkahelye.

- Elnökségi tagok, igazgatók, ügyvezető igazgatók és cégjegyzésre jogosultak a társaság székhelyének megfelelő államban adózhatnak mindaddig, amíg tevékenységüket nem kizárólag ennek az államnak határain kívül végzik. A felügyelői tevékenység adóztatása a kifizetés forrásának államában történik.

- Azok a személyek, akik az egyik szerződő állam határa közelében letelepedtek és a másik államban a határ közelében nem önálló tevékenységet folytatnak (határon átlépő ingázók) a jövedelmük után csak abban az államban adóznak, ahol letelepedettként élnek. Ennek előfeltétele, hogy sem a munkahely, sem a lakóhely nem lehet 30 km-nél nagyobb távolságra a határtól, és a napi visszatérés a lakóhelyre biztosított.

- A művészek és a sportolók jövedelmei.
A hivatásos művészek és sportolók tekintet nélkül arra, hogy tevékenységüket önállóan, vagy nem önállóan végzik, a tevékenységük helyén adóznak (17. Cikkely). Ez nem érvényes azoknak a művészeknek a tevékenységből származó jövedelmére, akik közvetlenül vagy közvetve jelentős mértékű támogatást kapnak közösségi forrásokból.

- Nyugdíjasok.
A nyugdíjak és a hasonló visszatérítések, amelyek egy korábbi nem önálló tevékenység alapján kerülnek kifizetésre, alapvetően abban az államban adóznak, amelyben az adóalanyok letelepedettként élnek (18. cikkely). Ez az elv nem érvényes akkor, ha olyan nyugdíjakról és térítésekről van szó, amelyek az államtól, a tartománytól, a kantontól, egy megyétől, körzettől, községtől, községi szövetségtől vagy a nyilvános közszolgálat (jog) egyéb jogi személyétől származnak. Ezekben az esetekben az adózásra abban az államban kerül sor, amelyben a kifizetés megtörténik (19. cikkely /1/ bek.). A szolgáltatások számára eszközölt visszatérítések, amelyek egy kereskedelmi vagy ipari tevékenységgel összefüggésben a nyilvános jog egyik jogi személye számára történnek, kizárásra kerülnek ez alól a szabályozás alól. Ezeknek az adózására a nem önálló tevékenységre vonatkozó előírások érvényesek.

A munka világa

Svájc

- Tanulmányi pénzek.
A különböző fenntartási támogatások a hallgatók tanulmányai és képzése időszakára, továbbá az azok számára nyújtott támogatások, akik a gyakornokként ingyenes gyakornokként, vagy képzési célból kizárólag a tanulmány és képzés céljából tartózkodnak Svájcban mindaddig nem kerülnek adóztatásra, ameddig az anyagi forrásaik Svájcön kívülről származnak.
- Az ingó- és ingatlan vagyonból származó jövedelmek megadóztatására abban a szerződő államban kerül sor, ahol a vagyon fellelhető (22. cikkely).

A kettős adózás elkerülésével kapcsolatos megállapodás szabályozza ezen kívül a nyereségek (7-9. cikkelyekig), az elidegenítésből, az osztalékból (10. cikkely), a kamatokból (11. cikkely) és a licenz illetékekből (11. cikkely) származó jövedelmek megadóztatását.

A kettős adózás elkerülését szolgáló megállapodás tartalmazza az adózási diszkrimináció tiltását. Ebből következően az egyik szerződő állam polgára a másik szerződő államban mind az adózás, mind az ezzel kapcsolatos kötelezettségek hatálya alá vonható akkor is, ha ez más vagy nagyobb terhet jelent, mint amilyenek a másik államhoz tartozó azonos viszonyok között ki van - vagy ki lehet - téve. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy fennáll a kötelezettség az adómentesség, - az adókedvezmények, és az adó csökkenetés teljesítése esetére is.

Amennyiben az adózásra kötelezettek az az álláspontja, hogy az adóügyi és adókiutatói nincs összhangban a kettős adózás elkerülésével kapcsolatos előírással, akkor fennáll a lehetősége, hogy az állam belső jogai alapján jogi segítséget igényeljen és /vagy kapcsolatba lépjen a lakóhelye illetékes hatóságával. Megalapozott esetekben a problémát mindkét állam illetékes hatóságai tudják megoldani a kettős adózás elkerülésének jegyében az adókiutatói és az adójogszabályok megfelelő alkalmazása alapján a kétoldalú megállapodások keretében (26. cikkely).

További felvilágosítás kapható a következő címen:

Eidgenössische Steuerverwaltung
Abteilung für internationales Steuerrecht
und Doppelbesteuerungssachen
Eigerstr. 65.
CH-3003 Bern

A munka világa

Svájc

Kínálat (Angebot) és kereslet (Nachfrage) a munkaerőpiacon (Arbeitsmarkt)

Munkaerőpiaci prognózisok

*A keresők számaránya,
Munkanélküliség,
Üzemágak.*

Kereső tevékenység

Kereső számarány ¹⁾ 1993	Nők	Férfiak	Átlag
15-24 évesig	70	68	69
25-49 évesig	74	98	86
50-64 évesig	58	90	73
64 év felett	8	18	12
Átlag	57	80	68

Rész – és teljes időben foglalkoztatottak (%-ban) 1993.

	részidő	Teljes idő	totál
Férfiak	9	91	100
Nők	54	46	100
Gyermekesek (14 évig)	77	23	100
Gyermektelenek (14 évig)	46	54	100
Totál	28	72	100

Munkanélküliség

	1992. II. negyedév	1993. II. negyedév	1993. december
Regisztrált munkanélküliek (BIGA) ²⁾	82 047	157 681	184 388
Nők részaránya	40	40	41
Munkanélküliség kvóta (BIGA)	2,3	4,4	5,1
Kereset nélküliek a SAKE ³⁾ szerint	110 000	145 000	
Nők részaránya	53,6	54,5	
Keresetnélküliségi kvóta (SAKE)	2,9	3,7	

- 1) Keresők és kereset nélküliek a megfelelő korosztály, illetve nemek szerinti csoport százalékában. Keresőnek azok a személyek számítanak, akik legkevesebb heti egy órában fizetett munkát végeznek.
- 2) BIGA: Bundesamt für Industrie, Gewerbe und Arbeit (Szövetségi Ipari és Munkaügyi Hivatal)
- 3) Schweizerische Arbeitskräfteerhebung (SAKE) – Svájci munkaerő felmérés – becslés szerint. A SAKE a munkanélküliség nemzetközileg használt definícióját alkalmazta, amely a BIGA metódusától abban tér el, hogy ez a mutató a munkaügyi hivataloknál be nem jelentett munkanélküliekkel is számol.

A munka világa

Svájc

Üzemek

Foglalkoztatottak ¹⁾	Nagyipar 1985	Kis-és közép üzem 1991	Szolgáltatások		Totál	
			1985	1991	1985	1991
Üzemek (1000-ben)	72,1	79,2	241,4	268,4	313,5	347,5
Kisüzemek részaránya (1-9 foglalkoztatott %-ban)	73,1	74,5	88,2	88,0	83,8	84,9
Foglalkoztatottak (1000-ben)	1 239	1 284	2 040	2 478	3 279	3 762
Nők részaránya (%-ban)	21,6	21,9	46,8	48,6	37,3	39,4
Foglalkoztatott pro üzem	17,1	16,0	8,4	8,8	10,4	10,4

Kereső kvóta ²⁾		Svájc	Németország ³⁾	EG (EK)
Férfiak	1991	80,3	70,1	67,9
Nők	1991	56,8	44,4	43,8

Keresők a gazdasági szektorok szerint

Mezőgazdaság (%-ban)	1989	5,9	3,9	7,1
Nagyüzem (%-ban)	1989	34,7	40,2	33,2
Szolgáltatások (%-ban)	1989	59,4	56,0	59,8
Munkanélküliségi kvóta (%-ban)	1992	2,8	4,5	9,5
Heti munkaidő ⁴⁾	1991	42,2	39,8	40,3

- 1) A mezőgazdaság nélkül. Csak olyan üzemek kerültek beszámításra amelyekben legkevesebb heti 20 órában termék előállításra vagy javításra kerül sor, vagy szolgáltatói tevékenységet végeznek. Foglalkoztatottként azok a személyek kerülnek beszámításra, akik a megnevezett üzemben legalább heti 6 órát dolgoznak.
- 2) A 14 éven felüli munkaerő %-os részesedése.
- 3) Korábbi NSZK területe.
A teljes idejű foglalkoztatottra vonatkoznak.

A munka világa

Svájc

Szóregiszter

Alters – und Hinterbliebenenversicherung (AHV)	idősek – és hátrahagyottak biztosítása.
Arbeitsentgelt	munkabér
Arbeitskonflikt	munkakonfliktus
Arbeitslosenversicherung (ALV)	munkanélküliségi biztosítás
Arbeitsmarkt	munkaerőpiac
Arbeitsvertrag	munkaszerződés
Arbeitszeit	munkaidő
Aufenthaltsbewilligung	tartózkodási engedély
Aussenhandel	külkereskedelem
Ausweis	igazolvány
Bank	bank
Bergbau	bányászat
Bodenschatz	ásványkincs
Bundes- Ausbildungsförderungsgesetz (BAföG)	szövetségi képzés támogatási törvény
Bundesgesetzblatt (BGBL)	Szövetségi törvénytár
Bundesrat	Szövetségi Tanács
Bundesversicherungsgesetz	szövetségi biztosítási törvény
Doppelbesteuerung	kettős adózás
Einkommen	jövedelem
Ergänzungsleistungen (EL)	kiegészítő szolgáltatások
Erwerbsersatzordnung für Dienstleistende in Armee und Zivilschutz (EO)-	keresetpótlék rendszer a hadseregben és a polgárvédelemben szolgálatot teljesítők számára.
Forstwirtschaft	erdőgazdaság
Frauen und Jugendarbeit	női - és gyermekmunka
Fremdverkehr	idegenforgalom
Gastarbeitsnehmer	vendég munkavállaló
Gehalt	fizetés
Gewerkschaft	szakszervezet
Grenzgängerbewilligung	határokat átlépő ingázók engedélye
Handwerk	kézműipar
Industrie	nagyüzem
Invalidenversicherung (IV)	rokkantbiztosítás
Jahresbewilligung	éves (tartózkodási) engedély (rövid időre szóló tartózkodási engedély)
Krankenversicherung (KV)	betegbiztosítás
Kurzaufenthaltsbewilligung	rövid tartózkodási engedély
Schweizerische Nationalbank (SNB)	Svájci Nemzeti Bank
Kündigung	felmondás
Landwirtschaft	mezőgazdaság
Lohn	bér
Lohnfortzahlung im Krankheitsfall	bérfolytonosság betegség esetén
Militärversicherung	katonai biztosítás

A munka világa

Svájc

Mutterschutz	anyavédelem
Nationalrat	Nemzeti Tanács
Nichtberufsunfall (NBU)	nem munkabaleset
Niederlassungsbewilligung	letelepedési engedély
Normalarbeitsvertrag	szokásos munkaszerződés
Reisepass	útleveél
Personalausweis	személyi igazolvány
Saisonbewilligung	szezonális (tartózkodási) engedély
Steuer	adó
Tagegeld	napi támogatás, napidíj
Unfallversicherungsgesetz (UVG)	balesetbiztosítási törvény
Urlaubsanspruch	szabadság jogosultság
Verband	szövetség
Vereinigung	egyesület
Vermögen	vagyon
Versicherung	biztosítás

* A szövegben előforduló szavak, és kifejezések válogatott listája, azok teljes szótári alakjának feltüntetése nélkül. (A fordító)